

El comerç inseguir dels mots

Les paraules són les secrecions més venerades del cervell humà. La tradició fixà l'axioma que «En el principi hi hagué el Verb», i d'aquella germinació crucial provenen, aparentment, totes les savieses i tots els neguits que arrosseguen els primats més sofisticats que volten pel planeta. Hi ha altres secrecions cerebrals que aconsegueixen una inqüestionable penetració i subtilesa (la música, la gestualitat dansarina, l'enginy constructor, el dibuix evocatiu, etc.), però no n'hi ha cap que pugui competir amb el respecte que suscitin els mots. La llei, la ciència i el registre històric depenen, en gran manera, del verb. Es comprèn, per tant, la veneració per la paraula malgrat dues derivacions ineludibles: la xerrameca tafanera de conseqüències més aviat benignes i la tirada, força més maligna, vers la confusió i l'engany sistemàtic tot aprofitant els infinits viaranyes que ofereix la combinatòria garlaire. La reverència pel llenguatge acostuma a negligir, però, aquests efectes col·laterals i abraça tots el àmbits. Moltes de les cròniques, de base científica, de l'aventura humana que es basteixen amb rigor creixent a partir de la datació de restes fòssils i la comparació meticulosa de la genealogia dels estris també adjudiquen un paper primordial al comerç dels mots. Coincideixen, per tant, amb la tradició mítica a situar el llenguatge en la gènesi de les singularitats més característiques de l'espècie.

Oscar Vilarroya desmunta l'enlairat setial del llenguatge amb una finor envejable. Pren com a excusa els sistemes comunicatius dels AIBOS, uns gossets robòtics de SONY que s'han convertit en l'emblema dels seus productes de darrera generació als espots televisius. Són unes mascotes molt simpàtiques i juganeres que han aconseguit generar una parla autònoma a partir dels dispositius que els dissenyadors els han incorporat. A banda de sistemes per a l'emissió i captació de vocables i de mecanismes visuals per tal de captar i resseguir objectes en un entorn limitat, operen amb uns dispositius de conceptualització dels objectes i dels contextos, i amb uns altres d'aprenentatge en situacions d'interacció entre robots, que han donat sortida a un llenguatge. A una parla pròpia que els enginyers que han dissenyat els sistemes robòtics ja no poden seguir. És a dir, que els AIBOS s'han empecat un llenguatge autònom que

els permet interactuar eficaçment en situacions de joc i que implica la utilització compartida d'uns vocables i d'unes relacions entre mots que els progenitors humans ja no poden entendre. Han creat, per tant, un idioma particular a partir d'una arquitectura prefigurada i, sobretot, de la interacció adaptadora mitjançant experiències acumulatives. El llenguatge sorgeix per donar viabilitat al joc interactiu quan hi ha els prerequisits sensorials indispensables i uns algorismes per conceptualitzar les regularitats entre objectes/accions/individus en circumstàncies canviants d'interacció.

Per tant, el principi no fou el Verb sinó els prerequisits cerebrals que van fer possible el flux de les verbalitzacions o gestualitzacions adaptadores, o l'arquitectura informàtica que ha fet viable l'adaptació a la xerrada dels AIBOS. Vilarroya repassa el camí no sempre fructífer que la intel·ligència artificial i les ciències cognitives han resseguit per tal d'acostar-se als mecanismes del coneixement humà. Però el llenguatge monopolitza, en aquest llibre, el seu talent per a la dissecció. La panòpia d'anècdotes,

Oscar Vilarroya
*Paraula de robot. Intel·ligència artificial
i comunicació*
Bromera-PUV, Alzira-València, 2003
156 pàgs.

paradoxes, ambigüitats i inconsistències que reuneix per tal d'atacar la «visió ingènua» del llenguatge és enlluernadora, alhora que enormement grata per al lector que assisteix a l'esquarterament d'un sistema comunicatiu en el qual hem dipositat una excessiva confiança i massa veneració. A partir del llibre de Vilarroya haurem d'anar amb molt de compte a l'hora de repetir el tòpic segons el qual «la gent parlant s'entén». El diàleg és només un viarany enormement insegur i per regla general fracassat per intentar transmetre pensaments i experiències vitals.

La part final relaciona el problema del llenguatge amb la teoria sobre l'arquitectura de la cognició humana que Vilarroya va desenvolupar a *The Dissolution of Mind* (Rodopi, Nova York, 2002). És en aquesta part on jo he trobat a faltar connexions amb el bosc de dades que ja tenim sobre el sorgiment de les habilitats lingüístiques en infants i els seus correlats neurals. M'hagués agradat veure discutits els lligams amb aquests fronts de recerca i la seva adequació al model experiencial de Vilarroya sobre l'emergència per «veinatge acumulatiu» de les capacitats cognitives en humans (o en sistemes robòtics autònoms). Però es tracta d'un inconvenient menor perquè el llibre té intencions il·lustratives i no pas generalitzadores. I cal dir que complex, amb escreix, el propòsit de presentar l'aplicació d'una teoria de les funcions mentals a un tòpic singular.

I no és una qüestió menyspreable, aquesta. La col·lecció «Sense Fronteres» s'ha convertit en un aparador magnífic de les obres de divulgació científica d'autors locals. Amb *Paraula de robot*, incorpora un obra que tot i presentar-se com a incursió divulgadora és, essencialment, una proposta teòrica. Un treball ambiciós de pensament científic. El Dr. Vilarroya té una teoria sobre la cognició humana i l'aplica, en aquest cas, a l'origen del llenguatge. La neurociència ha produït, els darrers anys, un deversall d'obres de pensament científic que han obert un camp excitant que s'ha guanyat el nom de «Neurofilosofia». La majoria provenen, com no podia ésser altrament, de l'àmbit anglosaxó. El llibre de Vilarroya és la primera aportació des de l'àmbit valencià-català-balear. Cal celebrar-ho.

Adolf Tobeña